

עונג שבת (41)

וקדשתו מכל הזמנים

אתה קדשת את יום השביעי לשמך, תכלית מעשה שמים וארץ, וברכתו מכל הימים וקדשתו מכל הזמנים (תפילת ליל שבת). מעלתה של השבת וקדושתה יתור על כל מועדי ה', הוא בכך שכל המועדים הם ימים שאירעו בהם מאורעות של נס וענייני טובה לישראל מאת ה', ולכן הם נקבעו כזמני קודש שבהם חוגגים לפני ה' על כך שהעניק טובה לישראל, ועל הקשר והדביקות שיש לישראל עם הקב"ה. ומשום כך כתיב במועדים 'מועדיכם' (במדבר י"ג, כט-לט). כי מהותם ותוכנם שהם מועדים של עם ישראל. מה שאין כן 'שבת קודש', סיבת קביעות היום, הוא מצד עניינו של הקב"ה, שכיילה מלאכתו ביום השביעי ושבת בו מכל מלאכתו. **"ויברך אלוקים את יום השביעי ויקדש אותו, כי בו שבת מכל מלאכתו וגו'".** ומשום כך לא מצינו בתורה לשון **"שבתותיכם"**, כמו שכתוב במועדים **"מועדיכם"**, כי ימי השבת אין הם שבתות עם ישראל, השבתות הם **"שבתות ה'"** (ויקרא כג-לח). את **"שבתותי תשמורו"** (שמות לא). **"שבת היום לה'"** (שם טז-כה). ועיין **באבן-עזרא**, השבת לא תקרא שבתכם כי אם שבת ה' (שם לה-ג). מהותו ותוכנו של השבת שהוא יום מיוחד לה', אשר ביום זה היה לפניו שביטה ומנוחה, ולכן חיבבו ויחדו וקדשו לשמו.

המלקט

מקדש השבת ומברך שביעי ומניח בקדושה לעם מדושני עונג

במהותו של יום השבת, אנו מוצאים שלשה יסודות מרכזיים, שנתפרשו בתורה ובדברי חז"ל. השבת הוא: (א) יום מבורך. (ב) יום קדוש. (ג) יום מנוחה. **"ויברך אלוקים את יום השביעי ויקדש אותו"** (בראשית ב-ג). **"על כן ברך ה' את יום השבת ויקדשהו"** (שמות כ-יא). בפסוקים אלו נאמרו שני המעלות המייחדים את היום השביעי, ויוצרים את מהותו של יום השבת: ה' ברך את יום השבת, וקידש את יום השבת. מציאותו של השבת היא, שהוא **"יום מבורך"**, והוא **"יום קדוש"**. ועוד מצינו בתפילות שתיקנו חז"ל עניין שלישי שישנו במהות השבת. שהוא **"יום מנוחה"**, ותתן לנו ה' וכו' שבתות למנוחה. וכן יום מנוחה וקדושה לעמך נתת. ובברכת הפטרה שנתת לנו לקדושה ולמנוחה. ומעלה זו שנתיתחד בה היום השביעי ליום מנוחה נקבע בעצם מציאותו של היום השביעי, בעת שהיה **"וישבות ביום השביעי"**. וכדאיתא בחז"ל המובא ברש"י, מה היה העולם חסר, מנוחה, באה שבת באה מנוחה (בראשית ב-ב). ובמדרש: מה נברא בו לאחר ששבת, שאנן ונחת שלוה והשקט (בר"ר י-ט). כלומר שעל ידי שביחת

שבת סורו מני

בתשעה באב ביום, פותחים אנו [האשכנזים] את אמירת הקינות במילה **"שבת"**: **"שבת סורו מני שמעיני עוברי"**, ורבים אינם יודעים לתרגם מילים אלו. שבת פירושו: הכל נגמר, אין שום דבר, וכשאינ שום דבר, מה נשאר? הקב"ה לבדו. **"ונשגב ה' לבדו ביום ההוא"** (ישעיה ב. יא). ביום השבת הכל מתבטל.

יושב לו יהודי בצהרי יום השבת במרפסת ביתו ושוחה **לימונדה**. לא פחות ולא יותר, עובר שם הגוי וצועק לעברו: יעקב אתה משוגע! שרב בחוץ, העגבניות מתייבשות, רד מהר לגינה והשקה אותן לפני שהכל יתייבש לך ותספוג הפסדים כספיים כבדים. עונה לו יעקב: **איזאן**, אינני יכל להסביר לך, אבל היום אין עגבניות, ואין גינה, ואין בנקים ואין ריבית, אין כלום. יש רק קודשא בריך הוא! זוהי **"שבת"**, יום שבת הכל בטל. אם הקב"ה ירצה שאני אוכל, אני אוכל, אם הוא ירצה שאני אשתה, אני אשתה. אין שום דבר אחר בשבת מלבד השי"ת

רב פינקוס זצ"ל בספרו "נפש שמשון שבת קודש"

מדתו של הלל הזקן

הגמרא (ביצה טז). מספרת על שמאי הזקן שמיום ראשון בשבוע כבר היה מתכוונן לשבת, אם היה מוצא בהמה נאה, היה קונה אותה לשבת, ואם מצא לאחר מכן בהמה אחרת, נאה הימנה, היה מניח את השניה לשבת ואוכל את הראשונה. אבל הלל הזקן מדה אחרת היתה לו, ממשיכה הגמרא, ומתארת כי הלל היה נוהג לומר: ברוך ה' יום יום, ובוטח בה' שימציא לו בערב שבת בהמה נאה לשבת. לכאורה צריך הדבר ביאור, מדוע לא נהג הלל כמנהגו של שמאי, שלכאורה נראה טוב יותר?

אלא אמר רבי אורי לאנגנר בספרו **"אור החגים"**, לכשנדייק בדברי הגמרא **"מדה אחרת היה לו"** נראה שמנהג זה של הלל לא היה אך ורק במצוות, כי אם גם בענייני עצמו, כלומר: גם כשהיה קונה לעצמו חפצים לא היה מתכוונן לכך מראש, אלא רק כאשר היה צריך לכך. זהו שנאמר: **"מדת אחרת"**, שהיתה אצלו בגדר של מדה שבה נהג לכל אורך הדרך גם בעניינים גשמיים. משום כך מותר היה לו לעשות זאת אף בענייני מצוות, ולא היה צריך לנהוג בדרכו של שמאי. אולם, אדם שבצרכיו האישיים דואג להכין הכל מראש, ורק בענייני מצוות משאיר את ההתארגנות לרגע האחרון, אין זה אלא לזולל במצוות.

ספר "ומתוק האור, שבת קודש"

מנוחתו, ומנחיל להם את שבת קדשו. והוא מה שאומרים בתפילת מנחה, תפארת גדולה ועטרת ישועה, יום מנוחה וקדושה לעמך נתת. עצם נתינת השבת היא תפארת ועטרת על גדולתם של ישראל.

המלקט

הלכה: עניית אמן אחר ברכת עצמו

אין המברך רשאי לענות אמן על ברכת עצמו, שכל העונה אחר ברכתיו הרי זה מגונה. שונה הדבר בברכת המזון אחר "בונה ברחמינו ירושלים" שעונה אמן אחר גמר הברכה, וימתין מעט אחר תיבת ירושלים ואחר כך יאמר אמן, ולמנהג בני ספרד, עונים אמן אחר ברכות שהם סוף ענין כמו 'שומר עמו ישראל' ו'יהללוך' שאחר הלל, בסיום 'שתבח', בברכת 'מברך את עמו ישראל בשלום' שבסיום תפילת שמו"ע, עונה המברך אמן אחר עצמו. ויש שנהגו גם אחר ברכת ההפטרה.

ספר "נוטרי אמן"

פתגם: כי את אשר יאהב ה' יוכיח, וכאב את בן ירצה משלי

חקירה: בריה: נחשב כאילו יש שיעור שלם, או שאינה צריכה שיעור (צפנת פענח כללי התורה והמצוות ח"א ד"ה בריה) *ספר "קובץ יסודות וחקירות"*

סיפור: רפאים יקראו להם

רבי אייזל חריף היה מזלזל באותם רופאים חדשים, חניכי ההשכלה החדשה, ולא האמין בהם וביכולתם לרפא. הוא היה אומר: אל תקרי שמם רופאים, אלא רפאים. כי כשם שהמתים אינם יודעים מאומה, אף הרופאים אינם יודעים מאומה.

ספר "חד וחלק" חלק ד' דף (קסד)

שבת שלום

יוצא לאור לרפואה שלימה של דינה בת מרים, הדסה אסתר בת רחל בחלא קטי, אברהם בן רבקה, מאיר בן גבי זווירה, אליהו בן תמר, ראובן בן איזא, סשא בנימין בן קאריץ מרים, פליקס סעידו בן אטו מסעודה, ויקטוריה שושנה בת ג'ויס חנה, רפאל יהודה בן מלכה, אליהו בן מרים, שלמה בן מרים, שמחה ג'וזת בת אליז, אבישי יוסף בן שרה לאה, אוריאל נסים בן שלום, אלחנן בן חנה אנושקה, רבקה בת ליוזה, רישאר שלום בן רחל, נסים בן אסתר, מרים בת עזיזא, חנה בת רחל, דוד בן מרים, יעל בת כמונה, חנה בת ציפורה, ישראל יצחק בן ציפורה, יעל רייזל בת מרטין היימה שמחה. זיווג הגון: לאלודי רחל מלכה בת חשמה, ולציפורה לידיה בת רבקה, ליוסף גבריאל בן רבקה, למרים בת רבקה. הצלחה לחנה בת אסתר וליונתן מרדכי בן שמחה ברכה זרע של קיימא ללבנה מלכה בת עזיזא וליאור עמיחי מרדכי בן ג'ייזל לאוני. לעילוי נשמת: אליהו בן זהרה, ג'ינט מסעודה בת ג'ולי יעל, שלמה בן מחה, מסעודה בת בלה, יוסף בן מייכה. מוריס משה בן מורי מרים. משה בן מזל פורטונה. שמחה בת קמיר. מיכאל צ'רלי בן ג'ולייט אסתר. אמיל חיים בן עזו עזיזה[לינה רחל בת מיה.

הקב"ה ביום השביעי, נעשה בו מציאות של יום מנוחה. והם איפוא שלש מעלות, המייחדים את היום השביעי מכל הימים - 'ויברך', 'ויקדש', ו'יום מנוחה'. שלשה יסודות אלו שבשבת, מפורשים הם בסיום תפילת "מעין שבע" (ברכת 'מגן אבות'): "מקדש השבת, ומברך שביעי, ומניח בקדושה לעם מודשני עונג". נזכרו בזה שלשה יסודות אלו של מציאות השבת, קדושת השבת: 'מקדש השבת', ברכת השבת: 'ומברך שביעי', מנוחת השבת: 'ומניח בקדושה לעם מודשני עונג'. ומצינו כן בחז"ל, בששת ימי המעשה פעלתי את העולם, ובשבת נחתי. לפיכך נתתי להם ששת ימי מלאכה, ויום השביעי ברכה קדושה ומנוחה לי ולהם וכו' (פרדר"א פי"ח). הרי מפורש שענין השבת כולל שלשה ענינים אלו, 'ברכה' 'קדושה' ו'מנוחה'.

המלקט

מתנה טובה: ואמר רבא בר מחסיא אמר רב חמא בר גוריא אמר רב, הנותן מתנה לחבירו צריך להודיעו, שנאמר 'לדעת כי אני ה' מקדישכם'. תניא נמי הכי, לדעת כי אני ה' מקדישכם, אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה, מתנה טובה יש לי בבית גנזי, ושבת שמה, ואני מבקש ליתנה לישראל, לך והודיעם (שבת י:). כי באמת יש במצוות מנוחת השבת עניין פלא, וכי משום שהקב"ה נח ביום השביעי, משום כך יש לישראל לנוח בו גם הם. והרי הקב"ה הוא זה אשר נח וינפש, ומה שייך שתקבע מנוחה זו לישראל. אלא ודאי שיש כאן מתנה שהקב"ה נותן את השבת שלו, ומעניקה לישראל כמתנה. בפרשה זו, השבת באה בבחינת נתינה ומתנה טובה, שהקב"ה נותן את עצם השבת לישראל, ואכן רק כאן נכתב שהשבת היא 'לכם', כלומר, שהשבת עצמה נתונה כמתנה לישראל, כי ה'מנוחה' היא עצם השבת, ומצוות השביתה שבפרשה זו, היא שישראל יעשו אותו ליום מנוחה להם. וזהו מה שאמרו "מתנה טובה יש לי בבית גנזי". "בית גנזי", היינו שהוא סגולת מלכים שלו שחביבה עליו, ואינו עניין ששייך לכל העם ועבדי המלוכה, ולא מצינו לשונות אלו: 'מתנה טובה יש לי', 'בבית גנזי', בשום מצוה מן התורה, אלא בשבת קודש, באשר השבת הוא ביסודו דבר פרטי של המלך מבית גנזיו, אלא שמרוב חביבותו לעם ישראל נתנה להם כמתנה. וזה עומק משמעות פסוק זה, "אך את שבתותי תשמורו כי אות היא ביני וביניכם לדורותיכם לדעת כי אני ה' מקדישכם" השבת היא אות נשגב על מעלתם וקדושתם והדביקות שיש להם עם הקב"ה, [שעם ישראל הם נציגיו ומקיימים את שבת קדשו של ה' בעולם]. וברש"י: כי אות היא ביני וביניכם, אות גדולה היא בינינו, שבחרתי בכם, בהנחילי לכם את יום מנוחתי למנוחה. ועיין ברשב"ם שם, כי אות היא, שאתם שובתים כמוני לפי שאתם עמי. כלומר שניתן לישראל "יום מנוחתו" של ה', והוא אות גדולה להם, שמכאן רואים את גדולתם של ישראל, בזה שהקב"ה משתף את ישראל בעניינים שלו כביכול, שנותן להם את יום

